

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Vers. 19.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

nam ædificiæ eterni perpetuum fundamentum esse debet.

Respondeo. Apostolo eum contradicere, qui Ephes. 2. ædificatos nos ait super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, qui mortui sunt. Et Ioannes duodecim fundamenta agnoscit. alioquin nec Christus fundamentum esset, mortuus enim est; Multo minus ministri Calumnianorum; moriuntur enim & illi. Moriuntur quidem Pontifices, sed fundamenta manent, dum Successor in potestatem mortui venit.

§. 9. Deinde obicit: Si Petrus fundamentum, cur non Antiochenæ Ecclesiæ illa prærogatiua manet, Nam ibi etiam Episcopus fuit.

Respondeo. Petrum ipsum causam esse, qui iussu Domini Cathedram Antiochiæ Romanam transtulit, & Romæ sibi Successorem constituit, audiendus hac in re Augustinus, Epistola 165. Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius & verius ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ fig. amgerenti Dominus ait. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferorum non vincet eam. Petro enim successit Linus; Lino, Clemens; Clementi, Anacletus; A-

Pontificum
ordo. nacleto, Evaristus; Evaristo, Alexander; Alexandro, Sixtus; Sixto, Thelephorus; Thelephoro, Hyginus; Hygino, Anicetus; Aniceto, Pius; Pio, Soter; Soteri, Eleutherius; Eleutherio, Victor; Victori, Zepherinus; Zepherino, Calixtus; Calixto, Urbanus; Urbano, Pontianus; Pontiano, Antherus; Anthero, Fabianus; Fabiano, Cornelius; Cornelio, Lucius; Lucio, Stephanus; Stephano, Xystus; Xysto, Dionysius; Dionysio, Felix; Felici, Eutychianus; Eutychiano, Hainus; Haio, Marcellinus; Marcellino, Marcellus; Marcello, Eusebius; Eusebio, Miltiades; Miltiadi, Syluester; Syluestro, Marcus; Marco, Iulius; Iulio, Liberius; Liberio, Damasus; Damaso, Siricius; Siricio, Anastasius. In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur. Sed extraneus ex Africa ordinatum miserunt, qui paucis præfatus Aphris in vrbe Romæ Monachum vel Cuzupitarum vocabulum propagavit.

Augustinus dubitavit de loci expositione, de Petri principatu nequaquam. Questionum veteris & novi Testamenti. questio. 75. Dicunt ergo Exaltatores didrachma ad Petrum Apostolum. Magister vester non soluit didrachma, &c. Quo dicto, Magistrum, ut pro omnibus discipulis solueret, conuenerunt. Saluator autem cum pro se & Petro dari iubet, pro omnibus exsoluisse videtur: quia sicut in Salvatore erant omnes causa Magistris: ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit esse caput eorum, ut pastor esset gregis dominici. Nam inter cetera dicit discipulis, vigilate, & orate ne intretis in tentationem.

Petrus magister post Christum.

Et Petro dicit, Ecce Satanas expostulauit, ut vos ventileret sicut triticum: ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Quid ambigitur? pro Petro rogabat, & pro Iacobo & Ioanne non rogabat, ut ceteros taceam? Manifestum est in Petro omnes contineri: rogans enim pro Petro pro omnibus rogasse dignoscitur: Semper enim in præposito populus aut corripitur, aut laudatur. Quia & alio loco dicit, Ego pro his rogo, quos mihi dedisti Pater, & volo, ut vbi ego sum, & ipsi sint mecum. Tractat. 56. primum dicit Apostolorum: de Baptismo libro secundo, capite primo, primatum illi concedit.

§. 10. Denique aliam sententiam Augustini obtendunt Tractat. 50. in Ioan. Augustinus ita disputat. Quomodo intelligendum est, me autem non semper habebitis? Nolite expauescere. Iude dictum est. Quare ergo non dixit habebitis, sed habebitis? Quia non vnus Iudas. Vnus malus corpus malorum significat, quomodo Petrus corpus bonorum, imo corpus Ecclesiæ, sed in bonis. Nam si in Petro

non esset Ecclesiæ Sacramentum, non ei diceret Dominus, Tibi dabo clauis regni celorum: quæcunque solueris in terra, soluta erunt & in cælis: & quæcunque ligaueris in terra, ligata erunt & in celo. Si hoc Petro tantum dictum est, non facit hoc Ecclesiæ: Si autem & in Ecclesiâ sit, ut qua in terra ligantur in celo ligentur: & quæ soluantur in terra soluantur in celo: quia cum excommunicat Ecclesiâ, in celo ligatur excommunicatus: cum reconciliatur ab Ecclesiâ, in celo soluitur reconciliatus. Si hoc ergo in Ecclesiâ sit. Petrus quando clauis accepit, Ecclesiam sanctam significauit. Si in Petri personâ significati sunt in Ecclesiâ boni, in Iuda personâ significati sunt in Ecclesiâ mali: ipsis dictum est, Me autem non semper habebitis. Quid est enim non semper? Et quid est semper? Si bonus es, Si ad corpus pertinet, quod significat Petrus: habes Christum & in presenti, & in futuro. In presenti per fidem, in presenti per signum, in presenti per baptismatis sacramentum, in presenti per aliarum cibum & potum, &c.

Hic Augustinus aliud non docet, quam Petrum significasse corpus bonorum, sicut Iudas malorum. In Petro dicit esse sacramentum Ecclesiæ, non quod non verè accipere Petrus potestatem clauium, sed quia & caput, & corpus Ecclesiam proinde representans accepit. Sicut Iudas ipse ita significat corpus malorum, ut non metaphoricè, sed vere proprieque Dominum prodiderit. Ita Petrus corpus bonorum, ut vere proprieque clauis accepit. Non est hoc Petro tantum dictum, ut priuato, sed Petro ut capiti, ideo omnibus Successoribus in Ecclesiâ futuris. In Ecclesiâ autem fieri dicit, & Ecclesiam dicit excommunicare, cum tamen id Antilles non populus faciat. Discite dixit Tractat. 124. in Ioan. Hoc agit Ecclesiâ spe beata in hac vita ærumnosa, cuius Ecclesiæ habet Petrus Apostolus, propter Apostolatus sui primatum, gerens figuratâ generalitatem personam. Tantum igitur abest, ex figuratâ generalitate, quæ in Petro erat, Augustinus primatum aut potestatem tollat, ut potius ex primatu generalitatem figuratam probet. Ideo enim gerebat personam Ecclesiæ, quia caput erat. Quemadmodum Rex totius regni potestatem, dignitatemque representat.

§. 11. Petrus fundamentum est, non solus, sed etiam alii Apostoli, sed ille fundamentum proximum Christo, clauis ille accepit hoc loco, sed accepit postea Apostoli, sed minore potestate, utpote quæ etiam Petro fuerint subiectæ. Clauis Petro, ut principatum habituro dedit, non ceteris eodem modo. Immo cum illis ligandi & solvendi potestatem conferret, clauium mentionem non habet. Apostoli fundamenta sunt Apocalyp. 21. Ephes. 2. Nam ipsi Ecclesiæ plurimas fundarunt, docuerunt, rexerunt, & eodem modo nunc quoque, sed modo inferiore Episcopi, Martyres, alique, qui gentes conuerterunt, fundamenta dicuntur. non tamen Apostolis æquantur, ut nec ceteri Apostoli Petro. Nam ceteri legati fuerunt, & Pastores, Petrus autem, & omnium aliorum, & aliorum pastor ordinarius, quo interposito ipsi etiam fundamenta sunt.

§. 12. Sententiam communem fuisse, super Petram, quæ Petrus est Ecclesiam ædificatam esse, testatur August. Hoc ipsa Petra Ecclesiâ canente culpam diluit. Bell. l. 1. c. 10. de Pontifice citat Origenem, Athanasium, Basilium, Chrysostomum, Hilarium, Hieron. Aug. Maximum, Leonem, Anacletum, Marcellum, Pium, Iunianum.

VERSUS 19.

Et tibi dabo clauis regni celorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum, & in cælis, & quodcunque

*cuq; solueris super terram, erit
solutum & in cælis.*

QVÆSTIO I.

Quæ clauis regni cælorum?

Clauis
proph.
§. 1. Clauis potestatis & imperii insignis esse nemo dubitat; cui igitur clauis regni cælorum commissa sunt, ille admittendi in cælum habet potestatem. Hoc loco potestatem promittit, postea Ioan. 21. 15. dedit. Sic Iſa. 22. Eliacimo imperium promittitur his verbis: *Et dabo clauem domus David super humerum eius, & aperiet, & non erit qui claudat, & claudet & non erit qui aperiat.* Sic Chriſt. Apoc. 3. *Habet clauem David, qui aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit.* Clauium sane traditio, æconomia & imperii est oblatio, aut eius cum vicaria potestate administratio: Soluere & ligare est effectus clauium.

§. 2. Chytreus ligare, esse ait excommunicare & pronuntiare iræ Dei obnoxium. Soluere, remissionem peccatorum annuntiare. Alii ligare, esse peccatorem coercere. Beza, Hoc fieri Euangelio, quod sit in salutem omni credenti, & odor mortis illis, qui pereunt. Inſulſe Caluinus l. 4. Inſtit. c. 11. 1. ad ſolum verbi miniſterium hanc potestatem coarctat, cum tamen eodem libro c. 12. 1. ad excommunicandæ vim extendat. Quod ſi docendo ſolunt, non docendo ergo ligant, quod non modo Apoſtoliſ, ſed omnibus etiã mulieribus conuenit. Paulus Corinthiũ ligauit. 1. Cor. 5. Non docendo, aut tacendo ſed diabolo tradendo. Ex Matth. 23. & 18. ligare eſt præcipere, aut aliquid iuriſdictionis exhibere, quicquid ſolutionem & ligationem ſola doctrina definiunt, quod ſi verum eſt, nihil aliud Apoſtoliſ quam Phariſæis & Scribis conſeſſum eſt, nam & illi docuerunt, multæ etiã hodieque docent, qui tamen hac potestate carent. Diſcipuli ſeptuaginta ad docendum publice miſſi ſunt, nec tamen clauis illis datur, aut ſoluendi ligandique potestas qualis Apoſtoliſ.

Anglicana
Ecclieſia
§. 3. Ample complexus eſt omnia Chriſtus, non enim tantummodo dixit: *Quicquid ſolueris, ſed quodcuq; ſolueris*, vt non modo ad homines & peccata referantur, ſed leges etiã & interdeta: lex enim à magiſtratu Ecclieſiaſtico non minus ligat & obligat, quam civilis. In Bellac. l. 4. de Pontifice c. 16. Saraua libro de diuerſis miniſteriorum gradibus hæreſin illam licet Caluiniãam reſutat eumq; Britannia ſequitur. Quæ hac in re vtramq; veteris Ecclieſiæ ſequitur, quam Saraua pag. 437. depingit. [Anglicana Ecclieſia in 24. Episcopatus diuiſa eſt, habetq; duos Archiepiscopos C. n. tinentem & Eboracenſem. Qui vt Chriſti Domini ſerui, paſtores & Episcopopi ſunt ſuarum Ecclieſiarum, cum inſpectione & cura v. cinatum ſuæ provincie d. cæceſcon. Quatenus autem regni ciues & ſubiecti ſunt Regi, ſecundum leges huius regni, inter Pares & Proceres numerantur. Quæ duo cum Domini præceptis non pugnare, vt idem homo vtramq; perſonam cum bona conſcientia nequeat ſuſtinere, alibi diſputauit: illud nunc tanquam non eſſet controuerſum adſumo. Sed prius de Episcoporum, & Archiepiscoporum Anglicanæ Ecclieſiæ officio dicam: poſtea quem honoris gradum in regno teneant paucis tangam. Episcopopo præter Paſtoris & Doctoris in Ecclieſia Chriſti munus, de quo non eſt controuerſia, totius Ecclieſiæ ſuæ diocæſeos gubernatio commiſſa eſt: ad ipſius functionem pertinet præcedente vitæ morumque examine, miniſtros Ecclieſiæ ordinare, tam diaconos, quam presbyteros. Verum quia quibuſdam ratio ordinationis prefbyteriorum Anglicanæ Ecclieſiæ improbat, tanquam in ea ſuo iure priuatur Ecclieſia; lectorem admonitum

cupio, nõ ſine calumnia id dici: ſed conſenſum Ecclieſiæ in creatione omnium miniſtrorum Angliæ intercedere longe grauiſſimum. Niſi forte leue cuiquã videatur, quod lege ſancitum eſt à regia maiestate, rogante vnuerſa nobilitate cleroq; & populo: & non conſenſiſſe Ecclieſiam dici poſſit in creatione miniſtrorum, quam lege lata probauit, & ratam habuit: hic ego iudicium & modeſtiam requiro: iudicium vt recte de latis legibus iudicent; modeſtiam ne ſuum priuatum iudicium temere præferant iudicio totius regni & Ecclieſiæ. Nam hodie non tam in regnis & rebus publicis Chriſtiani orbis verſantur Ecclieſiæ, quam ipſa regna, & reſpublicæ ſunt Ecclieſiæ, viſibiles (inquam) & externæ, in quibus boni cum malis, electi cum reprobis permixti ſunt. Spectat præterea ad officiũ Episcopopi, loca ſacra, in quibus conueniunt Chriſtiani ad publicas preces; & ſacramentorum perceptionem ſimiliter & cæmeteria ſepulturæ fidelium conſecrare, pueros catechiſatos examinare, aut examinatis præſente, & ipſius iuſſu manus imponere, & eis benedicere, beneficia conferre, præſentatos vel nominatos inſtituere, & inſtitutos inducendos, vel in poſſeſſionem mittendos mandare, beneficio u. vacantium fruſus ſub tuto ſequeſtre ad viam proximi ſucceſſoris colligendos & cuſtodienſes mandare, congruam portionem vicario aſſignare, literas dimiſſorias vel teſtimoniales concedere, diocæſim ſuam per ſe, vel vicarium ſuum, tempore legibus conſtituto, & per archidiaconum etiã bis in anno viſitare, & Ecclieſiaſticis cenſuris, quicquid tam ab Ecclieſiarum miniſtris peccatur, quam à populo, pro delicti & perſonæ ratione corrigere: quia multa tolerantur in laicis, quæ non ſunt diſſimulanda in Ecclieſiarum miniſtris. Spectatim tangere ea, quæ apud iudices Ecclieſiaſticos diſceptantur: mitto. Habent enim præter iudicia eorum, quibus violatur religio & vitæ Chriſtianæ integritas, quædam ex huius regni conſuetudine & legibus; quæ apud alias gentes, mere habentur ciuilia: cuiuſmodi ſunt diſpoſitiones teſtamentorum, & bonorum ab inteſtato relictorum. Ad Archiepiscopum præter ſuæ diocæſeos curam pertinet, provincie ſuæ diocæſes certis temporibus, legibus & conſuetudine conſtitutis viſitare. Item appellationes à inferioribus iudicibus admittere: & ſi quid contra ius & leges Ecclieſiaſticas erratum ſit, iudicium reſcindere, aut emendare: ſi bene eſt iudicatum, ſententiam laram confirmare. conſecrare electos episcopos, provincialem ſynodum iuxta reſcriptum regium conuocare, & ſynodo præſidere, eamque moderari, & vltimum ferre ſuffragium. Et in his omnibus (vt ante pluries monui) nihil Episcopopi, nec Archiepiscopopi poſſunt contra leges, aut ſine legibus: vt inter quosdam poteſtatem vndique alligatam legibus finitamque vocare tyrannidem, aut dominationem: niſi forte ipſæ leges diſpliceant, & tyrannicæ cuiquam videantur, vt quæ aut iniquæ ſint, aut verbo Dei repugnent: quod prius eſſet enuncendum. Sed hoc tam difficile erit, quam facile gubernatio Episcopalis bonis alligata legibus tyrannis & dominatio dicitur. Ad Archiepiscopos & Episcopos ſpectat Ecclieſiaſticarum regularum cuſtodia & cura, vt omnia decenſer & ordinar ſecundum verbum Dei & Ecclieſiaſticas regulas in Chriſti ſiant Ecclieſia, & cenſuris ecclieſiaſticis mali coercentur, & in officio contineantur. Cenſuræ autem ecclieſiaſticæ hæ ſunt: Monitio, interdictio à ſacris. Spenſio vel ab ingreſſu Ecclieſiæ, vel à perceptione ſacramentorum, Excommunicatio, Anathema contra hæreticum pertinacem. Hæ cenſuræ communes ſunt, tam contra presbyteros, quam laicos. Miniſtris vero Ecclieſiarum peculiare cenſuræ ſunt, ſpenſio ab officio ſimul & beneficio, deprivationo, depoſitio,

Anglicana
Ecclieſia
Civilis

Cenſuræ
Anglicanæ

quæ duplex est, verbalis per sententiam, & realis per degradationem. Et hæc quidem omnia sunt secundum leges Ecclesiasticas tam communes, quam municipales, publice auditis partibus, & tota examinata causa finitur negotium, non ex arbitrio vnius Episcopi aut Archiepiscopi, sed iuris & legum. Si quis gravari se sententia Episcopi putet, appellare ad Archiepiscopum potest. Quod si etiam sententia Archiepiscopi iniqua videatur, ad delegatos regie maiestatis iudices in causis Ecclesiasticis concessum est pronocare.] An hæc sunt eorum, qui potestatem Apostolicam, ad solum docendum restringunt. Ecce quam multa illis permittit, imo imponit Adrianus Saravia, ipse rex & proceres regni, quæ alii negare solent. Quid autem est, quod addi possit, nisi ut ad vitandum schisma vno sint sub capite, quod etiam prouiderunt reges, cum se caput visibile Ecclesiarum suarum constituerunt.

Interpretatio scripturae ad clauem pertinet.

§. 4. Clauis non prædicandi tantum Euangelii, soluendi, ligandi, sed etiam scripturam interpretandi continent facultatem. Non enim potest Euangelium hite annunciari, si non est vlla nisi flexibilitas, & quæ falli ac fallere potest auctoritas, qua præcones diuini verbi nitantur. Cum enim inter tot Iudæorum calumnias, gentium irrisus, hæreticorum errores, Petri veritas explicationis scripturarum tenenda sit, idque celo aperiendo maxime necessarium sit, tam salubrum Christum potestate instruere debuit. Si enim clauis sententiæ caret, si eius sententia ambigua est, clauem regni celorum, non nisi ex parte accipit. Quid autem doctrinæ boni præfusus aliud continet, nisi scripturam, & genuinum eius, ac germanum illius sensum, qui propria interpretatione non colligitur, sed Spiritus sancti inspiratione. Nec in prima illa duntaxat Ecclesia hoc necessarium fuit: sed multo magis post mortem Apostolorum, cum insurrexerunt lupi rapaces, & circa extrema tempora, cum abundabit iniquitas, & refrigeret charitas multorum. Clarissime id nobis Augustinus, de utilitate credendi. Quoniam Christum ipsum quomodo apparere hominibus voluit, qui istis etiam vulgaribus oculis visus esse predicatur, ego non vidi, quibus de illo crediderim, ut ad te iam tali fide præstratus accedam, nullis me video credidisse, nisi populorum atque gentium confirmata opinioni, ac fama admodum celeberrima. Hos autem populos Ecclesia Catholica mysteria vsquequaque occupasse. Cur non igitur apud eos potissimum diligentissime requiramus, Quid Christus præceperit, quorum auctoritate commotus, Christum aliquid vtile præcepisse credidi? Tunc mihi melius expositoris es, quid ille dixerit, quem fuisse aut esse non putarem, si abste (solum) mihi hoc commendaretur credendum? Hoc ergo credidi. Ut dixi, fama, celebritate, consensione, vetustate, roborata. Vos autem & tam pauci, & tam turbulenti, & tam noui, nemini dubium est quin nihil dignum auctoritate proferatis. Quæ igitur ista tanta dementia est? Illis (Catholicis) crede Christo (seu scriptura) esse credendum & a nobis disce quid dixerit. Cur obsecro te? Nam si illi deficerent, nec me quicquam docere possent, multo facilius mihi persuaderem, Christo non esse credendum, quam de illo quicquam, nisi ab illis, per quos et credidissimè, discendum. &c. Et infra rursum: cohibe tandem (o Hæretice) pertinaciam, & nescio quam indomitam propagandi nominis libidinem: & mone potius, ut huius multitudinis primates queram, & queram diligentissime ac laboriosissime. Ut ab his potius de his literis aliquid discam, qui si non essent, discendum omnino esse nescirem. Tu vero in latebras tuas redi, nec quicquam insidiare, sub nomine veritatis quam conaris euadimere, quibus auctoritatem ipse concedas. Ita Augustinus contra Manichæos, nos contra Lutheranos.

Inter tam varia documenta à celo auocantia, inter tot errores, & laceratum omni improbitate non modo scripturae sensum, sed etiam textum, opus est au-

coritate, quæ tanquam diuina clauis veritatis ostendit pandat. Hæc Petro promissa est & data, cum peculietis illi gregis vniuersi cura commissa est. Hæc data est in suo principe toti Ecclesiæ, ut ab ipso videat sensus scripturarum aperiri & Pseudoprophetas fugiat. Puerilia porro sunt, quæ Wittakerus, Hunnius, Sibaudus in contrarium obiciunt, & à nostro Iacobo Gretsero doctissime refutata in defensione, l. 3. c. 6. Bellarminus de verbo Dei. Et in appendice ad 3. lib. Bellarmini contra Rullum, qui imperitissime negabat, ius, auctoritatemque, controuersias decidendi, scripturaeque interpretandi clauem esse. Manet certe argumentum ferreum & adamantinum Iacobi Gretseri in Colloquio Ratisbonensi propositum: Omnis iudex iudicat dicere sententiam, ut altera pars euidenter sciat, se causam obrinuisse, quantum est ex parte huius iudicis, altera, se iudicasse causam, siue iuste, siue iniuste. Sed sacra scriptura, & Spiritus sanctus loquens per hanc scripturam, illud non potest ex sua parte. Ergo non est iudex: Et illud est ferreum argumentum & adamantinum, quod non soluetur in æternum. Nec responso Hunniana, quicquam ad rem facit. Spiritum sanctum ita obligare animum alterius partis, ut vicisse se credat, alteram in extremo die iudicii cognoscatur. Hoc enim non est controuersis finem imponere sed fodere, debet enim reus, qui causa cadit, agnoscere se cecidisse, si vni parti non indicat, nisi in die iudicii, non igitur scit ante illum diem, nec scire potest, quia iudex taceat, & causam suam integram esse putat, donec sententiam audiat, quod non fit nisi extremo die. Quanta esset Reipublicæ perturbatio, si in causa ciuili iudex Victrici patri sententiam declararet, qua, illa se causam obrinuisse euidenter sciret, Victori nihil indicaret, sed differret ad extremum diem iudicii? Quomodo victa victrici crederet, si illa diceret se obstrictam in corde de victoria sua, alteram partem in extremo iudicii die sententiam? Itaque ad priuatum Spiritum nos reuocet, & cum auctoritate Ecclesiæ scripturam interpretantur tollunt, ipsam scripturam enervant. Cur enim scripturam hoc indicare existimas? Quia, inquit, Spiritus sanctus obligauit me de certitudine in corde meo. Vnde scis corpus Christi esse omnipotens, humanitatem eius omnipotentem? Quia hunc sensum esse scripturae Spiritus sanctus obligauit in corde meo, ad Spiritum igitur priuatum omnia reuocantur & ille est iudex, seu idolum vniuersusque.

§. 5. Caluinus solutionem sola peccatorum remissione definit. Respondeo. Soluere & ligare, habere clauis, amplius est, quam remittere, vel retinere peccata, nam est etiam imperare, excommunicare, sacramenta conferre, ut iam ante ostendi. Quod de verbo reconciliationis habet, suo loco exponetur, non enim sola concilio reconciliat, sed fides, spes, poenitentia charitas, quæ ex concione gratia adiutrice consequuntur.

Quid vero collatum est Apostolis, si retinere peccata, est declarare eos, qui sunt obstinati, æternis poenis mancipandos. Hoc scriptura, hoc mulier, hoc quilibet fidelis facit. Fide enim credendum est, omnes obstinatos in peccato perituros, si vero tantum soluta denunciant, iam ergo ante in cælo soluta erant, non ergo in cælo soluitur quod ille soluit in terris, sed è contrario, quod in cælo solutum erat, illi declarant solutum in terris, inuertunt igitur sententiam Christi dicentis, Quod solueris super terram, erit solutum & in cælo. Hunc errorem etiam detestantur Caluiniani, in Anglia plerique, qui Putitani non sunt. Queritur magis opere Adrianus Saravia lib. de Variis Ministrorum Evangelii gradibus, primum tolli, & veterem ordinem seruandæ discipline necessarium. Et homines sæculi ita comparatos, ut totum Ecclesiæ ministerium ad nu-

ad nodam Euangelii prædicationem redactum cupiant. in præfat. Videatur & c. 4. ubi de diuersa potestate Apostolorum, & 70. discipulorum rem multis exponit.

QVÆSTIO II.

Cui Clauēs data sūt?

A Deo ex natura sermionis clara sententia est, vt ante nostri temporis hæreses nemo dubitaret. Christus enim caute, circumspecte, & quasi legi formulis, rem ita pronunciauit, vt nulla apparere posset occasio dubitationis. Tu es, inquit, Petrus, tu es filius Iona, tu beatus, tibi nō caro & sanguis reuelant. Tibi Petro, filio Iona, beato, à patre reuelationem habenti, tibi, inquam, dabo clauēs regni cælorū. Petro igitur si non dedit, sed alteri, quid sincere. Vere, literaliter, in scriptura nobis exponitur? An Petrus hæc audiens fiebat sibi non dandum, quod daturum dicebat Christus? Et vnde hoc sciebat? an sermonem parabolæ esse putabat, an non cum dixit: *Vade post me Satana, diſſim. Petro increpanti, & beatus es, non dictum est Petro consistenti?* Quorsum tandem illa verba. Erego dico tibi? Nonne Petro illa dicta sunt?

§. 1. Acceperunt quidem & alii clauēs, sed non eo modo quo Petrus. Aequales erant qua Apostoli, sed Petrus caput, vt schismatis tolleretur occasio. atq; hoc est quod ait Hilarius, Petrum confessione sua locum supereminentiorum meruisse. Non modo illa est Catholicorum, sed etiam aduersariorum multorum sententia. Adrianus Sarania, *Petrum præfuisse Apostolorum Ierosolymam enserunt.* Pag. 85. [Quod ad Apostolos attinet qui simul aliquamdiu Ierosolymis vixerunt, certū est Dominum non fuisse creatos vt simul eodem loci, siue regionis vnius, siue vrbis manerent: quam ob rem collegio aliq̃ue præfici nihil necesse fuit. Tamen quādiu simul vixerunt Ierosolymis, vnumquemque, piam tunc præfuisse collegio duodecim Apostolorū, non est absurdum: quod cum obstinatius negatur, nihil bonaculā contra Romanum Episcopum iuuatur. Quis vquam conuentū vidit aut ceterum conuenisse, in quo non aliquis præficeretur, qui quæ agenda essent proponeret, & sententias rogaret, atque suffragia colligeret? Quod etiam si Petro delatum fuisse à collegio Apostolico, cum præficus Patribus dicamus, nil ea re caule Romani Episcopi datur, vnde suam tyrannidem abiliat: fuit enim hoc in Petro temporarium, & diſſim. Apostolis finitum.]

§. 2. Contra illa tam clara, tamen calumnia inuenit objectionem. Ecclesia inquit illa data sunt, cuius pernam gerebat Petrus, Petro data non sunt. Calvin. l. 4. Instit. c. 6. §. 5. Lutherus de potestate Papæ. Vide Danæum, Wittak. Sulinum Iunium. Ecclesia sine dubio data sunt, quia illi, qui Vicarius Christi futurus erat, promissa & data sunt, qui ipse Ecclesiā representabat, tanquam Vicariū, & aspectabile, post Christi assumptionem, caput. Ecclesiæ commodis, & salutis eorum hoc, quod promittit Dominus, datum est: sed datum est in Petro, & per Petrum, sic cum Apostolis dictum est: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remissa sunt, & quorum retinueritis retenta sunt.* Data est illa potestas Ecclesiæ, sed data est tamen Apostolis, cur non ergo Petro datum est, quod hic promittitur? Quamuis autem Petrum Ecclesiæ typum gessisse concedamus, non tamen ideo ille non accepit, quod daturum se Christus appromisit. Tibi dabo, inquit, Dominus, non dicit Ecclesiæ dabo, vt illa tibi det. Nam postea ipse Petro ipsi dedit, non dedit Ecclesiæ, vt Petro ipsa porrigeret. *Pasce oves meas,* inquit, *pasce agnos meos.* Et cum Apostolis dixit: *Accipite Spiritum sanctum, &c.* nō dedit Ecclesiæ seu quibus, vt pastores ipsæ instituerent ac potesta-

tem donarent, sed ipsis Apostolis. Imo si totius Ecclesiæ personā sustinuit, & he accepit, ipse certe primario accepit, non enim legitur ab Ecclesia constitutus erat, vt cum nunciis mititur, vt nomine Domini feodum accipiat, nec enim illi dicitur: Tibi dabo feodum, sed Domino tuo. Calvinus sui erroris parum est memor: in Harmonia enim docet, iam agere de publico munere Christum, hoc est de Apostolatu. Petro ergo clauēs datae sunt: nam illi datus Apostolatus, vt eo munere & dignitate fingeretur, & sese, ac gratiam collatam Ecclesiæ impenderet. Nam Apostolatus non est datus proprie Ecclesiæ, cum Apostolus, hoc est legatus sit ad Ecclesiā Petrus, sed dicitur datus Ecclesiæ per Petrum, quia illius vilitati seruit. Contra veritatem tamen obſtrepunt. *Post hanc promissionem Apostoli adhuc dubitant, quid eorum videretur esse maior.* at si hoc loco Petrum principem constituit, ambitiosa contentio causa sublata erat, sed neque Christus illi respondet: *Petrum esse principem, sed humilitatis admonet.* De lite illa Matth. 18. Marci 9. Luc. 9. & 22.

Respondeo. Apostolos nō ignorasse aliquem fore maiorem ceteris, nec hoc in quaestione venisse. Sed quis ad hoc fastigiū euahendus esset, nec Christus hoc repudiat, sed qualem esse vellet maiorem, describit. *Qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & præcessor, sicut ministrator.* Cur autem de Petro non intellexerunt? Respondeo. Ipsos vtique intellexisse, Petro dari principatū, & idcirco disputasse, ex ea enim suspitione contentio nata videtur. Interim dum Petrus Satanas appellatur, dum in Ioannem propensior animus ostenditur, dubitare ceperunt, nec forte verba Christi, vt rudes erant, satis expendunt. Et profecto plurima quæ clare & diserte dicebantur, non atenderunt, non intellexerunt. Si ex duobus discipulorum de verbis Christi facienda est coniectura, negandum etiam fuerit Dominum de sua eos passione præmonuisse. *Ipsi enim nihil horum intellexerunt.*

§. 4. Obiiciunt tamen Petro. Si clauēs Petro datae sunt, quo illo mortuo peruenerunt? si perierunt, nemo tā soluitur: si in ecclesia manserunt, Ecclesiæ igitur datae sunt, & illa successor donat. Vnde enim ille habet?

Respondeo. Facile esse dissolutionem nodi vulgaris. Petro moriente illius potestatem, quæ illi singularis erat, interire, electo successorī rursus eam à Christo conferri, non noua lege, sed veteri instituto. Vicarii morte eius potestas definit, alteri eadē a rege confertur. Hinc Danæi, Pouelli, Wittak. Sulinii, Iunii securilia, & familia facile redarguntur. Danæus suspicatur clauēs mortuo Petro ad Christum reuolare. Wittak. Christū Petro clauēs dare, Petrum Christo, Papæ Christum, Christo Papā succedere. Quis Christum vidit clauēs tradere? Nos vno verbo Huterionibus istis respondeamus, clauēs esse semper penes Christum, vt patrem familias, penes Pontificem, vt Oeconomum supremū, eo electo ex instituto à Christo conferri illi clauēs, hoc est, potestatem ex prima promissione, nec Petro Christus per Angelos misit clauēs, sed verbo suo dedit: quod si omnes habent clauēs in Ecclesia, & vno ministro mortuo alius substituitur, apud quos residebunt clauēs? an in toto cætu? at plures sunt scæminæ, immo nō credentes, qui non sunt in eorum Ecclesia, vt dicunt. Quando autem clauēs accipiunt singuli? quomodo prædicanti conferunt? Non esse in Ecclesia, sed penes Episcopos, docet Adrianus Sarania. Nam docet ille ab Episcopis ordinatos Presbyteros, & oblatos posse reici ab Episcopis. Pares omnes fuisse Sulinus probat. Christus misit discipulos, sicut ipse missus est à Patre. Ioan. 20. at ipse missus est cum amplissima potestate, eos igitur eadem potestate misit.

Respondeo. Iam nimio paritatis studo illum, quod hæreticis necesse est, in blasphemiam reuolui.

Si eo-

Adrianus Sarania
in
Euangelia
Cui
18

Clauēs no-
uus Ponti-
fex à Chri-
sto accipit.

*Apostoli
Christo im-
pares.*

Si eodem modo, hoc est pari potestate, Christo ergo pares Apostoli: Ecce sic Petro sit primatus, Imperium Christo adimit. Christus summam habuit potestatem & dominium, Petrus summam, sed ministerialem, summam illius servam, sed inter hominum potestates summam. Nam ut recte Chrysostomus ait, his verbis: *Petrus constitutus est Pastor, & caput Ecclesie.* Et Eusebius l. 2. hist. c. 4. Petrum appellat *καταπρον καὶ μέγαν τῶν ἀποστόλων, ὃς τῶν λοιπῶν ἀποστόλων ἀρχηγόν, καὶ ἡγούμενον, & ἡγεῖσάν τὸν πρῶτον.* Fortem & magnum Apostolorum principem, & generosum Dei Ducem. Ducem, advocatum, os Apostolorum vocare solent. Nazianzenus ordine primum fuisse ait. Et Cyrillus, vocat principem excellentissimum Apostolorum, Cyrillus Alexandrinus, caput.

S. 5. Ridiculum porro cavillum est eiusdem Lutheri ex Rom. 4. Abrahamo credenti fides reputata est ad iustitiam, ita & omnibus credentibus reputatur ad iustitiam. Ita etiam Petro consenti promissae sunt, omnibus ergo credentibus datae sunt claves.

Respondeo. Quis enim non putet hominem illum Bachanalia agere? similis forma est argumentum. Abraham obedienti promissum est semen benedictum terra sancta, ergo omnibus Christianis. Si omnibus consentientibus datae sunt claves, omnes solvunt & ligant, etiam mulieres, ubi remanet tandem ministerium? Errat autem imperitia, qua fit, ut non distinguat inter effectus proximos & remotos, necessarios & contingentes. Fidem veram & vivam ex Dei ordinatione semper iustitia sequitur, sic Abraham, sic omnes sunt iustificati ob eandem fidem Abrahamo promissa est posteritas, terra Palestina, reges ex illius posteris, hoc non est ex natura fidei, sed speciali decreto Dei. Sic etiam fides & confessio Christianorum iustitiam parit, non autem potestatem in Ecclesia, non claves, non solvendi aut ligandi facultatem.

S. 6. Quod Petro datum est, ad Successores pertinet, semper enim homines semper peccatores futuri erant, qui vel poenitentes solvendi, vel contumaces ligandi erant. Ridiculum plane foret, ad sola paucorum annorum Ecclesia illa beneficia restringere. Nam posteris eadem sunt necessaria, quae primis, ut ante exposui. Philippus non abhoruit a restituenda Episcoporum potestate, quocirca zelotae exacerbauit, ita ad Lutherum de Sacram. magno perequeritur, ne utquam amenter ea de re secum expostulasse. & in historia Confess. Augustanae, p. 303. Bucerus de vi & usu ministerii. [Ter]tia disciplina clericalis pars est subiectio peculiaris, quae clerici gradus & ministerii inferioris se subiciunt illis qui sunt in ordine, & ministerio superiores. Hanc disciplinam partem docuit Dominus nos, & exemplo suo, qui discipulos suos futuros doctores electorum Dei, per universum orbem, peculiari ad hoc munus magistratio & quadam domestica disciplina instituit, quem imitati Apostoli suos quoque discipulos unusquisque habuit, quos ad sacrum ministerium, rite obeundum formaret. Omnis enim difficilior vitae functio peculiarem quoque ac perpetuam requirit doctrinam, institutionem ac custodiam: Vti videre est in Philosophiae studiis, & institutione militari. Quod perpendens Lycurgus Rem. pub. Lacedaemoniorum sic instituit (viti Xenophon testatur) ne vllus in Repub. ordo sine suo proprio esset, quirit, ne quid omnino sit in ciuib. ἀδυσκλήτων. Hinc & Dominus noster, cum vult suos sic committi invicem, & coherere ut membra, in corpore commissa sunt & coherere: subiicit sane unumquemque suorum aliis, a quibus tanquam a membris, amplioris ac latius parentis virtutis & efficaciae, custodiatur, moveatur, & regatur. Idem praecipit Sp. sanctus, subiicimur invicem in timore Dei, Eph. 5. Ita itaque considerantes sancti olim pa-

*Non omni-
bus creden-
tibus datae
claves.*

*Semper o-
pus est in
Ecclesia po-
testate sol-
vendi.*

tres, cum Cleri ordinem descriperunt, ut ceteri omnes clerici a Presbytero singulari cura custodirentur & gubernarentur. Inter Presbyteros vere Episcopus, ut Consul inter Senatores Reipub. ita hic primus cum totius Ecclesiae, tum singulariter ordinis clericalis universae cura gereret, atque custodiam. Episcopos vero ordinaverunt singulis frequentioribus Ecclesiis, atque cuique talium Ecclesiarum vicinioris, quae in minoribus essent, oppidulis vel pagis Ecclesias commendaverunt, eoque voluerunt Presbyteros atque curatores, istarum Ecclesiarum, quos vocaverunt Chorepiscopos, quosque vicinioribus sibi Episcopo & Presbyterio auscultare: quos Episcopi illi primores, subinde cum omni clero suo convocabant, & in scientia atque diligentia muneris sui instaurabant. Cum vero vellet Dominus. Vt sui homines se mutuo complectantur, & cura sui invicem gerant, quam longe lateque possunt (sunt enim Christiani omnes in unum corpus) constituerunt sancti Patres, ut Episcopi cuiusque provinciae (in provincias enim iam omnes Romanis subiectae conditiones erant distributae) convenirent una cum presbyteris, quoties quidem id Ecclesiarum usus deposceret: cetero tamen bis in anno, deique Christi doctrina atque disciplina, ut illa in quibusque Ecclesiis administraretur, & vigeret inquirerent: ac ubi peccatum esse deprehendissent, id corrigerent: quae cognovissent recte habere confirmarent & prouherent. Vt haec vero Synodi recte & ordine administrarentur, voluerunt illis praeficere, & convocandis & moderandis Metropolitani. Episcopos cuiusque Metropolis: sic enim vocabatur praecipua in una quaque provincia, ciuitas, ubi supremi praetoris praetorium erat. Ac proinde his Metropolitanis Episcopis iniunxerant curam quandam & sollicitudinem omnium Ecclesiarum per suam provinciam: Vt si quid minus recte, vel a ministerii Ecclesiarum vel a plebibus institutum factumue intellexissent, monerent de eo in tempore: sique id suis admonitionibus non possent emendare, ut ad corrigendum illud, Episcoporum concilio carent Synodum: nonnihil iudicii in illis concessum erat, quod sua propria autoritate exercerent in Ecclesiis, quae ipsae duos haberent Episcopos. Omne enim & in plebem & clerum iudicium erat penes cuiusque Ecclesiae Episcopum & presbyterum: Episcopos autem dicebat Synodus. Eoque cum Ecclesiis essent ordinandi Episcopi, constitutum erat, ut ad eandem Ecclesiam convenirent cum cunctis (si id fieri Ecclesiarum commodo posset) sin cum aliquibus, non minus tamen duobus aut tribus provinciis suae Episcopis: qui electionem Episcoporum (si facienda adhucesse) gubernarent factumque examinaient, & in electum inquirerent quam sequentissime, ut tamque omnem eius & facultatem ad Episcopalem munus explorarent: ac tum demum ad Episcopalem functionem initiarent. Quae omnia eo erant instituta, & valebat, ut esset inter Ecclesias, & earum ministrorum, quanta omnino posset esse, notitia, curaque mutua: & ad accendendam, depellendam cuncta doctrinae morumque offencicula, & ad fidei atque vitae Christo Domino dignae edificationem sustentandam, prouehendam, atque efficiendam efficaciorum, adeo ut si aliqui ab officio cessassent suo, ceteri Episcopi succurrerent, etiam viginti obstinatorum abtentionem ac etiam a munere Episcopali deiectionem. Considerentur quae diuus Cyprianus ad Stephanum Romanum Pontificem de Marthano Episcopo Arelatensi, qui in sectam Novatiani transierat, lib. 3. Epist. 13. tum illa quae scripta sunt in Epist. 3. lib. 4. de distributa cuique Episcoporum certa gregis portione, & quae praefatus est, & in Concilio Carthaginensi scriptum ad Quirinum. Porro ubi orbis Ecclesiarum refectus fuit, accipere quoque Metropolitanis sua singulari cura, opus haberent: nec enim prout ceperunt esse plurimorum omnes pro suo loco, satis vel sapiebant, vel vigilabant (pauci enim semper & in omnibus hominum ordinibus pra-

Episcopis quibusdam primarum Ecclesiarum aliquo provinciarum cura demandata est. Ut Romano, Constantinopolitano, Antiocheno, Alexandrino, deinde & Cæsariensi Cappadociae, & aliis quibusdam, pro fidelium Christi. His tamen primatibus Episcopis (quos postea vocaverunt Patriarchas) nihil omnino minus erat, in illos Episcopos alios, vel Ecclesias, ultra quam dixi cuique fuisse Metropolita, in Ecclesias atque Episcopos suar provinciarum. Quisque suar portioni Ecclesiarum dabat singularem curam & sollicitudinem: monere quoque Episcopos in tempore, si quid peccasset aliquis, aut in suo munere cessasset: & si nihil proficeret monendo, Concilii adhibere auctoritatem. Inter hos primus loci delatus est Romano, cum propter divi Petri reverentiam, tum propter verbis maiestatem, quam rationem secuti postea Patres, secundum tribuerunt Constantinopolitano, vel alteri Romano, sed illic imperii Episcopos cum Antiochenus ante secundum locum inter hos Patriarchas obtinuerit.] Et Caluinus de necessitate Reformat. Eccles. Sic Herbrandus locis Theologicis, Philippus Hailbronner in Epist. ad Timoth. & Titum. Hunnius in Epist. ad Titum. Chytrius in historia Confess. Augustanae. Consentanea sunt hæc vetustis Ecclesiarum institutis. Ut est apud Eusebium, hist. Eccles. l. 3. c. 4. nisi quod Romanæ Ecclesiae primatus a principio fuit. Quod vero Paulus gentibus verbum Dei predicavit, quodque Ecclesiarum fundamenta ab Hierusalem & eius finibus undique, ad Illyricum usque fecit, non solum ex suis ipsius vocibus, sed etiam ex libro Lucae, qui Acta Apostolorum inscribitur, satis perspicuum est. Porro quibus in provinciis Petrus Christi Evangelium, his qui erant ex circumcisione adnuntiavit, novumque testamenti sermonem tradidit, ex sui ipsius verbis, petitis ex epistola illa, quam illius veris esse omniumque approbatione consummatum fuisse diximus, quam denique hebraeorum stirpe oriundis, qui disperse & vage Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam & Bythiniam incolebant scripsit satis evidenter & aperte constat, &c. Ibidem. Quot vero & quoniam viri & ingenii hominum, apostolorum imitatores facti sunt habiles, & idonei ad Ecclesias, quas isti fundaverant, ascendens regenda que aestimati fuerint illarum certe non est proclue, solis illis exceptis, quos aliqui sortasse ex Pauli scriptis obiter possit colligere. Eodem accedit Lucas, qui discipulus Pauli, dum in actis eos enumerat quidem, nominatim percenset. Ex quorum numero fuit Timotheus, qui Ecclesiae, quae est Epist. primus episcopatum ordinis tradidit. Titus itidem qui ecclesia qua sum in Creta praesit, &c. Ibidem. Ex ceteris Pauli comitibus & discipulis unum fuisse Crescentem, quem in Galatiam profectum Paulus ipse testatur, alterum Timotheum, quem in secunda ad Timotheum Epistola, simul cum illo Roma versatum memorat, quemque primum post Petrum in Romana Ecclesia Episcopatum forte delectum supra demonstravimus: alterum Clementem qui Romana Ecclesia tertius constituebatur Episcopus, quem Paulus cooperatorem suum & concertatorem in Domino fuisse, testimonio confirmat. Adde his Areopagitam illum, Dionysium nomen, quem in Actis Apostolorum post Pauli concionem in Areopago apud Athenienses habitam, ad fidem conversum fuisse Lucas in Actis Apostolorum scribit, quemque primum Ecclesiae Atheniensis Episcopum designatum, alius quidam Dionysius Ecclesiae Corinthiorum pastor sane perantiquus narrat.

Idem Eusebius lib. eodem, cap. 31. Et praeter istos alii complures erant eadem aetate per celebres: qui quidem & Apostolis proxime successerunt & tanquam discipuli tantorum & tam insignium virorum eximia & divina virtute decorati Ecclesiarum fundamentis ab apostolis ubique locorum praestare iactis structuram concinnam illam quidem adiunxerunt: qui & plenius cumulatiusque amplificarunt predicationem verbi divini & salutaria regni caelorum semina, su-

se, lateque per universum orbem disseminarunt: Etenim plenaeque omnes discipuli, qui eo tempore vixerunt ardentiori sapientia coelesti studio, amoreque incensi, & praeter quodam divini verbi desiderio animis percussi, praeceptum servatoris antea traditum exquisitè executi sunt: & hic qui indigebant facultates suas libenter impertierunt. Deinde a domiciliis suis peregre profecti, munus obierunt Evangelistarum, atque iis qui ne adhuc quidem omnino verbum fidei audivissent, Christum predicare & scripturas sanctorum Evangeliorum tradere omni cura & cogitatione studuerunt. Qui cum in locis quibusdam peregrinis fidei dumtaxat iecissent fundamenta, pastoresque alios constituissem, illisque curam eorum qui ad fidem nuper erant adducti, doctrina Christi sedulo excolendorum commississent, ipsi ad alias regiones, gentesque cum gratia & virtute divina se contulerunt. Quippe virtutes permulta admirabiles, & miracula sacrosancti Spiritus ope per eos ad id usque tempus gerebantur: ita ut frequens hominum multitudo, ipsa prima predicationis auditione persuasa, propenso studio pietatem, & cultum qui Deo omnium rerum opifici soli debetur, animis exciperet, amplectereturque.

Porro datus Petro peculiariter omnis ordo veteris Ecclesiae ostendit, cap. 7. Niceni Concilii. τὰ δὲ ἑρμῆα ἢ καὶ κερταί, τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ λέγουσιν καὶ πενταπλή, ὡς ἔστιν ἀλεξάνδρειαν, ὁπισθοπὸν πάντων τέτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν. ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ῥωμαῖ ὁπισθοπὸν τὰ πρὸς αὐτὴν ἐστὶν ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις. τὰ πρὸς ἑαυτὴν ὡς ἐστὶν ταῖς ἐκκλησίαις. καθὼς καὶ ὁ πῶς ὁλοκλήρως ἐπὶ αὐτῇ χωρὶς γνώμης ὁ μητροπολίτης ἔχει τὴν ὁπισθοπὸν, τὸν πῶς τὸν, ἢ μετὰ τὴν συνόδον ὡς ἔστιν μὴ δὲ ἐν τῇ ὁπισθοπὸν, id est, Antiqua consuetudo valeat, quae in Aegypto, Libya & Pentapoli fuit. Ut Alexandrinus Episcopus super hac omnia potestatem habeat: quoniam & Romano Episcopo hac ipsa consuetudo est. Similiter autem & apud Antiochiam & in ceteris provinciis primatus Ecclesiae conservetur. Illud autem omnino constat, quod si quis sine consensu Metropolitanis fiat Episcopus, hunc magnum Concilium definit Episcopum esse non oportere.

Canones Apost. τὸς ὁπισθοπὸς ἐκαστῇ ἐκκλησίᾳ ἔχειν τὴν ἐν αὐτοῖς πρεσβυτέρων, καὶ ἡγετῶν αὐτῶν ὡς ἐστὶν αὐτῶν καὶ μηδὲν πρὸς αὐτὴν πρεσβυτέρων ἀνεῖν ὁμοίως γνώμης, ἐκείνῳ ὁ μόνῳ πρὸς αὐτὴν ἔκαστον, ὅσα τῇ αὐτῇ παροικίᾳ ὁπισθοπὸν, καὶ ταῖς ὑπο αὐτῇ χωρεῖς. ἀλλὰ καὶ μηδὲν ἐκείνῳ ἀνεῖν ὁ πάντων γνώμης πεισῶν τῇ, ὅσας τὸ ὁμοίως ἔσθαι καὶ δοξαζήσονται ὁ θεὸς διὰ τὴν ἐν αὐτῇ πνεύματι. Episcopos singularem gentium scire oportet, quibus inter eos primus sit, qui habeatur veluti caput, praeter cuius sententiam nihil quod maiore momenti sit agant, sed illa tantum quae agant, quae ad ipsius parochiam & ad villas quae ei subsum pertinent, sed nec ille praeter omnium conscientiam quicquam faciat: sic enim unanimitas erit, & Deus glorificabitur per Dominum in Spiritu sancto.

Et Concilium Antiochenum. τὸς καὶ ἐκαστῇ ἐπαρχίᾳ ὁπισθοπὸς ἐκαστῇ ἐκκλησίᾳ ἔχειν τὴν ἐν αὐτοῖς πρεσβυτέρων, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάντας τὸς παρχίας διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πάντοθεν σωτὴρ ἔχειν πάντας τὸς παρχίας ἔχοντας, ὅθεν ἔδοξε, καὶ τῇ πρὸς πρεσβυτέρων αὐτῶν, καὶ τῇ πρὸς αὐτὴν πρεσβυτέρων ἀνεῖν αὐτῇ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κερταῖον τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν κανόνι, ἢ ταῦτα μόνον ὅσα τῇ ἐκαστῇ ἐκκλησίᾳ παροικίᾳ, καὶ ταῖς ἐν αὐτῇ χωρεῖς. ἐκαστὸν τὸ ὁπισθοπὸν ἐξουσίαν ἔχειν τῇ ἐκαστῇ παροικίᾳ διοικεῖν τὴν, κατὰ τὴν ἐκαστῇ ἐκκλησίᾳ εὐλαβῶν καὶ πρεσβυτέρων πεισῶν πάντας τῇς χωρὶς τῇς ὑπο αὐτῇ πόλιν ὡς καὶ χειροτόνῃ πρεσβυτέρους καὶ ἀρχιερέας, καὶ ἄλλους ὡς ἐκαστὸν ἀρχιερέων πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ ἄλλων τῶν ἐκαστῇ ἐκκλησίᾳ τῇς μετροπόλεως ὁπισθοπὸν: καὶ αὐτὸν αὐτὸν τῇς τῶν λοιπῶν γνώμης. Episcopi qui sunt in singulis provinciis scire debent, eum qui Episcopus in Metropoli praestit, curam etiam totius provinciae gerere propterea quod in Metro-

Antiochenum
Evangelium

Metropolim vndique concurrunt, qui habent negotia, quare visum est ut ipse honore reliquis antecellat, & alii Episcopi nihil quod maioris sit momenti sine ipso gerant, secundum vetus decretum patrum nostrorum: sed ea sola, quae ad cuiusque parochiam ipsique subiectas regiones pertinent. Vnusquisque enim Episcopus habet potestatem suae parochiae, eamque pro sua quisque pietate administrato, & curam habeat totius regionis quae suae urbi subiecta est, ut presbyteros creet, & diaconos, & cum iudicio omnia disponat. Præterea nihil agere tenet sine Metropolis Episcopo, neque ille ipse sine reliquorum sententia.

Apostolatus officia.

§. 6. Vtilissime lector inspiciet, cap. 18. Adriani Sarauia, quo probat non minus conseruandis & confirmandis Ecclesiis opus esse auctoritate Apostolica, quam nouis plantandis. Quos enim Apostoli constituerunt successores, hæredes etiam fuerunt auctoritatis. Essentiam autem constituit Apostolatus in forma gubernationis & auctoritate, cum verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum administratione. Clauis ait in vniuersi Petri persona, vel etiam omnium reliquorum Apostolorum datas Ecclesiæ, proinde donum non fuisse temporarium, sed perpetuum, & ad posterum transmittendum. Deinde iterum repetit: Per potestatem hanc clauium Apostolatus totam intelligo essentiam, quæ tria continet: Nempe verbi Dei doctrinam, Sacramentorum administrationem, & Ecclesiasticum regimen, hoc est, potestatem constituendi ea, quæ ad Ecclesiæ tractatam & ædificationem sunt necessaria. Hæc potestas multa continet: leges de ordine Ecclesiæ, ius excommunicandi, interdicens de templo, ordinandi idoneos, alios reiciendi, caeremonias moderandi, mores censendi, accusationes contra presbyteros admittendi, viduas honorandi, presbyteros ordinandi, nullum enim ex omni historia exemplum dari, ubi presbyter sit ordinatus ab alio quam Episcopo. Vide pag. 423. Auctoritatem Episcoporum, probat ex Ignatio Epist. ad Antiochenam Ecclesiam, & ad Smyrnenes. Itaque si eius sententia, & Britannia res definiatur, antiquus ordo Episcoporum & iurisdicção reponetur.

QVÆSTIO II.

Quæ porta inferi?

Porta inferi.

§. 1. **P**ORTÆ inferi omnis potestas diaboli, nam in illius iudicia. & 1. Corinth. 10. 4. ὁ χυρὸς ματαιώ-
cantur quasi vrbes munitæ & propugnacula: totum regnum Satanæ sic intelligitur apud Euryp. in Hecub. αἰδὸς πύλαι sunt ipsi inferi, & æque odit ille apud Homerum αἰδὸς πύλαι. sic manet hodieque locutio in Turcia, ut alta porta vocetur palatium, & comitatus, præualebunt, καὶ ἡ πόλις αὐτῆς, alii superabunt, proprie de illis, quæ vi & prælio superant, ut depriment & dominantur. Portarum nomine accipi potentiam, aut regnum in Gen. explicui, possideat semen tuum portas inimicorum tuorum. Quo quidem ex loco nostram Ecclesiam probamus, defecisse nunquam. sectarias autem aliquando non fuisse constare. Vnde constat vel ab Apostolis non fundatas, sed posterius aliunde doctrinam hausisse, vel à primæua puritate defecisse. Stetit Ecclesia contra portas inferorum, doctrinæ puritate, successionis ordine, omnibus conspicua. Ita Item lib. 3. c. 3. Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam in omni Ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera velint audire & habemus annuere alios, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & Successores eorum vsque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognouerunt, quale ab his deliratur. Etenim si recondita mysteria scissent Apostoli, quæ seorsim & latenter ab reliquis perfectos docebant, his vel maxime traderent ea, quibus etiam ipsas Ecclesias committerebant. Valde enim perfectos & irreprehensibiles in omnibus

eos volebant esse, quos & Successores relinquebant suum ipsorum locum magisterii tradentes, quibus emendate agentum fieret magnavtilitas, lapsis autem summa calamitas. Sed quoniam valde longum est, in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maxima, & antiquissima, & omnibus cognita, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ, eam, quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fiam, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confuimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placitum malam, vel vanam gloriam, vel per cecitatem & malam sententiam, præterquam oportet, colligunt. Sic Theophylus Alexand. Epist. ad Ephes. Qui interregna terrena & Ecclesiam discrimen constituit, quod illa oriuntur & occidunt, Ecclesiæ integrum corpus conseruetur, & in nullo hereticorum dogmatum venena præualeant, Et Basilii in c. 8. Iliæ. Chrylost. serm. de Pentecoste. Philo Carpath. in canticis. Theodoret. in Psalm. 49. Germanus Constantinop. ad Thomam Episc. Claudiopoleos. Martialis Epist. ad Burd. c. 11. Sed firma Ecclesiæ Dei & Christi, nec cadere, nec dirumpi poterit, nunquam. Cyprian. de unitate Eccles. Ambros. lib. 4. Hexam. c. 1. oblectari posse. deficere non posse. Hier. ad c. 4. Iliæ. Augustin. l. 15. contra Faustum, c. 3. & l. 4. 7. Si ergo Deus eam fundauit in æternum, quid times ne cadat firmamentum. Leo magnus, Serm. 1. in Natali Petri & Pauli cap. 6. & Serm. 2. c. 2. Supra hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam, super hanc inquit fortitudinem æternum extruam templum. & Ecclesiam in celo inserenda sublimitas, in huius fidei firmitate conforgit, hanc confessionem porta inferi non tenebunt, vincula mortis non ligabunt. Eadem S. Gregorius magnus, ad Psalmum 2. penitentialem.

QVÆSTIO III.

An particula, super terram, excludat defunctos?

§. 1. **I**ta hæretici comminiscuntur. Non sunt enim super terram defuncti. Respondeo. Particulam super terram, pertinere ad eos qui solunt, non qui soluuntur. Quidquid enim vos, qui super terram habitatis, solueritis, id Deus in cælo habitans soluet. Non est autem sensus. Quoscumque vos, super terram constitutos solueritis, eos Deus in cælo habitans soluet. Qui enim in cælo sunt, ita soluti sunt, ut non possint ligari amplius. Sicut igitur solui dicitur aliquis in cælis, non quod is qui soluitur, in cælis exsistat, sed eius solutor Deus sit in cælis, ita quoque dici potest solui aliquis in terra, etsi sit in purgatorio, solutor autem eius in terra. Hanc autem veram expositionem esse, & ipsa textus analogia docet, & vsus Ecclesiæ, ligatur enim Corinthius ab sens, per absentem Paulum, & in tribunalibus etiam iudicum secularium legum vigor in absentes stringitur. Ita autem sentiunt omnes Patres, qui suffragia pro defunctis approbant, quod fecerunt omnes orthodoxi.

QVÆSTIO IV.

An hoc loco Confessionis necessitas colligatur?

§. 1. **C**ONTRA hanc penitentiae partem multa Calu-
nus, lib. 4. inst. c. 112. 4. alique scribere, verum nos hunc locum expendimus duntaxat, & quid inde conficiatur, ostendimus. Aperienda peccata sacerdoti esse, ex eo constat, quod solueret & ligare, remittere & retinere in eius est manu. Cognoscere ergo oportet, quando soluendus, quando ligandus sit reus. Non enim eius iudicium in cælo ratum erit, nisi legitime vniuersi, sua potestate soluerit, aut ligauerit. Nec Christus sua potestate exiit, sed supremum sibi retinuit, ministeriale sacerdoti concessit. Montanilla-
rum er-

fuit error fuit peccata celare, Hier. l. 4. ad Marcellam. Novatiani confessionem tollebant, penitentiam nō imponebant. Theodor. l. 4. haret. fab. Messaliani eos iniuriati sunt: Damascenus de hæresibus. Augustini expostio est Homil. 49. c. 3. Nemo sibi dicat, occulte agere, quod Deum ego, novit Deus qui mihi ignovit, quia in corde agere. Ergo sine causa dictum est, quæ solueritis in terra, soluta erunt in celo. Ergo sine causa sunt claves date Ecclesie Dei? Frustramus Evangelium Dei, frustramus verba Christi, promittimus nobis, quod ille negat.

VERSUS 20.

Tunc præcepit discipulis suis, ut nemini dicerent, quia ipse esset Iesus Christus.

QVÆSTIO I.

Cur præcepit ut nemini dicerent?

§. 1. Nōluit dici ab illis se esse Christum, Messiam, nempe exposita divinitate, hæc enim id actum erat, ut Prophetam à Deo missum cognoscerent, illique cederent, quamvis passim etiam divinitatem illis demonstravit. Cur vero prohibuerit, id temporis, Apostolos hoc prædicare, causa est vel quia illi nondum idonei, vel quia auditores erant in firmiores. Ipse tamen Paulo, se Deum, Dei filium, Messiamque esse significavit. In grecis quibusdam exemplaribus est *ἰησους ὁ χριστος*, Iesus ille Christus, in aliis deest, ut etiam in latinis & Syriacis. Singularis causa quæ sit, certo proponi non potest.

§. 2. Videtur noluisse ingens ex morte sua scandalum consequi, si omnes eum Deū credidissent, Deum enim immortalem sciebant, homines sanctos mortales. Minus videtur id expediens fuisse, ut passim in vulgus id spargeretur, ne plures Deos illum dicere & Iudæi & Gentiles existimarent. Ex quo Iudæi ab illo penitus abhorrent, Ethnici in idololatria sua confirmarentur. Itaque sensum S. Trinitatis mysterium promulgandum fuit.

VERSUS 21.

Exinde cepit Iesus ostendere discipulis suis, quia oporteret eum ire Ierusalem, & multa pati à Senioribus, & Scribis, & Principibus Sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere.

QVÆSTIO I.

Cur deinceps de passione hortatur?

§. 1. Nō tunc ex eo tempore, vel, ex tunc, ut nonnulli loquuntur, iam enim constituta fide de eius divinitate, facilius capaces erant eorum, quæ de resurrectione dicenda erant. Hierosolymis autem, loco sacrificiorum passurus erat, quia suo sanguine confirmaturus erat sanctificatos. Totius porro passionis mentionem iniicit, ut cum recordati fuerint omnia prædicta esse, minus offenderentur. Ita Ioan. 16. Nōne locutus sum vobis ne scandalizemini.

§. 2. Quod dicitur, oporteret eum ire Ierusalem, recte exposuit Syrus *חייב היה ללכת* quod futurum erat. Non tam significatur absoluta necessitas, sed quod futurum Deus decreverit, id fieri oportere dicitur, alius

modus redimendi genus humanum esse potuerat, sed hic aptissimus erat, Deoque placitus.

VERSUS 22. & 23.

Et assumens eum Petrus, cepit increpare illum dicens: absit à te, Domine, non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit Petro. Vade post me Satana, scandalum es mihi: quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea, quæ hominum.

QVÆSTIO I.

Rectene Petrus Christum increpet?

§. 1. Petrus magno erga Christum amore, & maiore amoris fiducia eum reprehendit, *καταλαλεῖ* & seducit, à consilio patiendi eum deterrere conatus. *ἁπλοῦς* accipiendum est in leniorem partem, pro vehementi admonitione, Syrum verbum *לרבותא* ad obviandum, maiorem vim habet. Sed tamen tota increpatio his verbis exponitur, *absit à te Domine*, *ἰησους σοι ἀφεῖς*, propitius tibi Domine. Sic & Syrus *חם לב מרי* *cham lach mari*, propitius tibi Domine mihi. Cum enim clementissimus in aliorum malis avertendis esset, sibi ipsi Petrus clementem esse voluit, credebatur enim Christo inuito nihil horum posse contingere. Latinus sensum reddit, sicut & illi qui vertunt: *Propitius esto tibi Domine*: atque idcirco quidam interpretantur *καταλαλεῖ*, assumens quasi *καταλαλεῖ* assumens solandi causa, miserans, ut Rom. 14. 1.

§. 2. Non est excusandus Petrus, quem Christus ire post se iubet, Satanam vocat, & sapere ait non quæ sunt Dei, sed quæ hominum. Nec id in aurem illi dixit, sed ut Marcus ait, conuersus & videns discipulos, comminatus est Petro. Hilarius quidem distinguit eo modo. Ut Petrus non vocetur Satanus, sic enim habet: *Vade post me*. Deinde subdit: *Satana non sapis?* &c. Idem tamen in Psal. 134. Petrum asserit appellatum esse Satanam. Mirum autem visum tam brevi intervallo dici *Satanam* & *Beatum*. Hieronymus ait nondum fuisse Ecclesiam super eum ædificatam. Vtiam olim Bezæ responderit, qui valde illo Petri titulo delectatur, Pontificique eum concedit. Quem admodum autem Petrum excusare non conuenit, quem accusat Christus, non tamen grauius verba Christi sunt accipienda. *Vade post me*, inquit, *ἀπογεῖν ἀβσcede post me*, hoc est, abscede seruus meus es, non dux & auctor consilii, sed Satana, hoc est, aduersarius, *σαταν*, Satana, ita enim Syriace locutus est, aduersarius erat non malitia, sed imprudentia, non infestando sed amando. Errabat, quia quem Deum credebatur, moriturum non putabat, humana mente suadebat, diuini mysterii ignarus.

§. 3. Obicit Lutherus lib. de potestate Papæ. Petrum Dominus vocat Satanam non sapientem quæ Dei sunt, non igitur Petro date claves, sed Ecclesie.

Respondeo. Hoc argumento euerti Ecclesiæ gubernationem & Wiclefismum reduci. Etsi namque Christo Petrus aduersabatur, dissuadens passionem, non tamen ideo potestatem accepturus non erat, nam & Paulus Apostolica gratia donatus est, quamvis ante persecutor & blasphemus: ubi abundat delictum, Peccatum abundat & gratia. Quam multa millia sunt improborum ministrorum, qui iurant legem Dei nullam priuat.

Et

scr.